

Project 25 — Stratigraphic correlation
of the Tethys-Paratethys Neogene.

Стратиграфия на надвъгленосните седименти в Източномаришкия басейн

Недялко Недялков¹, Емилия Кожумджиева²

¹СМЕК Марица-Изток, гр. Раднево

²Геологически институт „Страшимир Димитров“, БАН, 1113 София

N. Nedjalkov, E. Kojumdzieva — Stratigraphy of the coaloverlying sediments in East Marica Basin. In East Marica basin the coal-bearing Marica Formation is overlain by two lithostratigraphic units — Gledačevo Formation and formation of the dispersion clays. The Gledačevo Formation follows with a transition over Marica Formation and comprises lacustrine clays with interbeds of sands and persistent evaporitic limestones of probable Sarmatian Age. The formation of dispersion clays follows upwards with a washout and includes fine-grained and silty continental clays of probable Pliocene Age.

Увод и исторични бележки

Макар че терциерните седименти на Източномаришкия басейн са известни отдавна (Златарски, 1927; Коняров, 1932), основното внимание е било насочено към въгленосните интервали. Даже там, където те са отбелязани (Недялков, 1979), надвъглищните седименти са само бегло споменати.

Настоящата статия се базира на дългогодишни теренни изследвания и богатата документация, събрана при проучването и експлоатацията на басейна.

Литостратиграфия

Въгленосните седименти на Западно- и Източномаришкия басейн са отделени от Каменов и Панов (1976) като Маришка свита. В разположените над нея седименти отделяме две литостратиграфски единици: Гледачевска свита (фиг. 1) и задруга на дисперсните глини.

Гледачевска свита

Свитата се отделя за първи път тук и е названа на името на с. Гледачево — на 8 км югоизточно от гр. Раднево. Най-характерна литоложка разновидност са варовиците, но количествено в профила преобладават глините.

Т и п о в р а з р е з. За холостратотип на свитата се посочва разкритието в шкарпа на жп. линията до надлеза на шосето за Ковачево на 250 m източно от с. Гледачево. Тук се разкриват 5—6 m бели, шуплести варовици, неслоисти или неясно слоисти, често се наблюдават шупли и пукнатини на изсъхване. В свежо състояние те са доста здрави, но сравнително лесно се поддават на изветряне. Палеонтоложката им характеристика виж по-долу.

Варовиците от стратотипа отговарят на най-горната част на свитата.

Поради непълнотата на разреза в холостратотипа и липсата на подходящи разкрития необходим е сондаж със запазена ядка за спомагателен разрез, който ще бъде прокаран допълнително.

За допълнителна характеристика на свитата може да се използва разрезът, описан на 16. VI. 1982 г. по западния шкарп на рудник „Трояново-Север“ на 2,5 км югоизточно от стратотипа. Разрезът не може да бъде запазен поради непрекъснатото напредване на шкарпа на рудника, но има предимството, че позволява наблюдения и опробване на широк фронт. Описанието е от горе на долу (фиг. 2):

Гледачевска свита

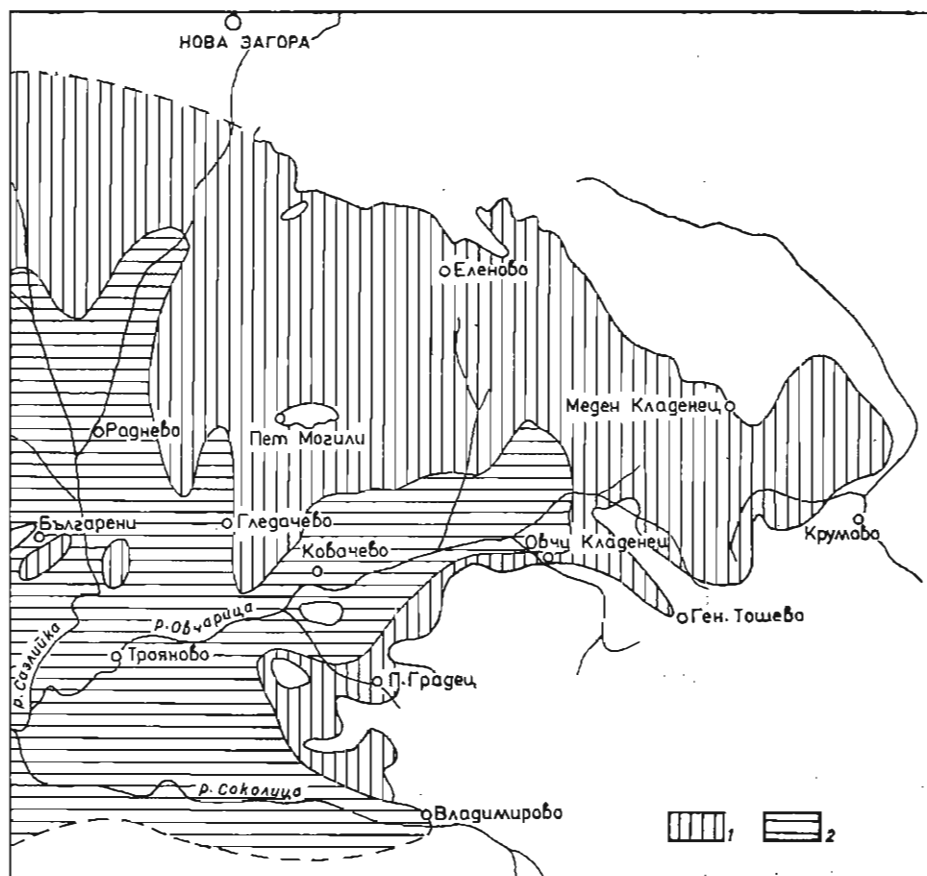
22. 3—4 m белезникави пясъчливи варовици (отговарят на по-ниско ниво от тези от стратотипа).
21. 5 m синкави пясъчливи глинни с варовити лещи.
20. 3 m жълтеникави пясъци с лещи пясъчници и пясъчливи варовици. В пясъчникова леща са намерени (събрал А. М и т е в, определил Е. К о ю м д ж и е в а) *Theodoxus crenulatus crenulatus* (К l e i n), *Brotia escheri escheri* (В г о г н.), *Unio* sp. ind.
19. 4 m синкаво-зеленикави глинни с пясъчливи лещи и прослойки.
18. 1 m шуплести белезникави пясъчливи варовици.
17. 4 m жълтеникави средно- до едрозърнести полимиктови пясъци.
16. 4 m зеленикави плътни мазни глинни.
15. 14 m сиви до бежови мазни и пясъчливи глинни с неправилни прослойки и лещи пясъци и пясъчници.
14. 0,4 m жълтеникави глинни с прослойки и лещи жълтеникави пясъчливи варовици.
13. 0,6 m сивозелени мазни глинни.
12. 0,3 m сивочерни глинни.
11. 2,8 m зелени глинни с прослойки с конкреции от жълтеникави варовици.

Маришка свита

10. 0,4 m сивочерна глина с късове лигнитни въглища.
9. 3,2 m зелени глинни с късове лигнитни въглища.
8. 1,8 m черни глинни с въглища.
7. 1,6 m сивозелени и черни грубослоисти глинни.
6. 0,8 m лигнитни въглища.
5. 2,0 m редуване на зелени и черни глинни с лещи въглища и следи от вътрешен размив.
4. 19 m лигнитни въглища (главен пласт).
3. 2,2 m слоисти до ивичести сиви, сивозелени и белезникави глинни, на места карбонатни.
2. 3,5 m лигнитни въглища (долен пласт).
1. Над 0,5 m черни глинни с растителни останки.

Разпространение, фациална изменчивост и отнoшения. Гледачевската свита има широко разпространение, като покрива цялата площ в източната част на басейна и отделни петна в средната му част (фиг. 1). Естествените разкрития са малки и откъслечни (главно

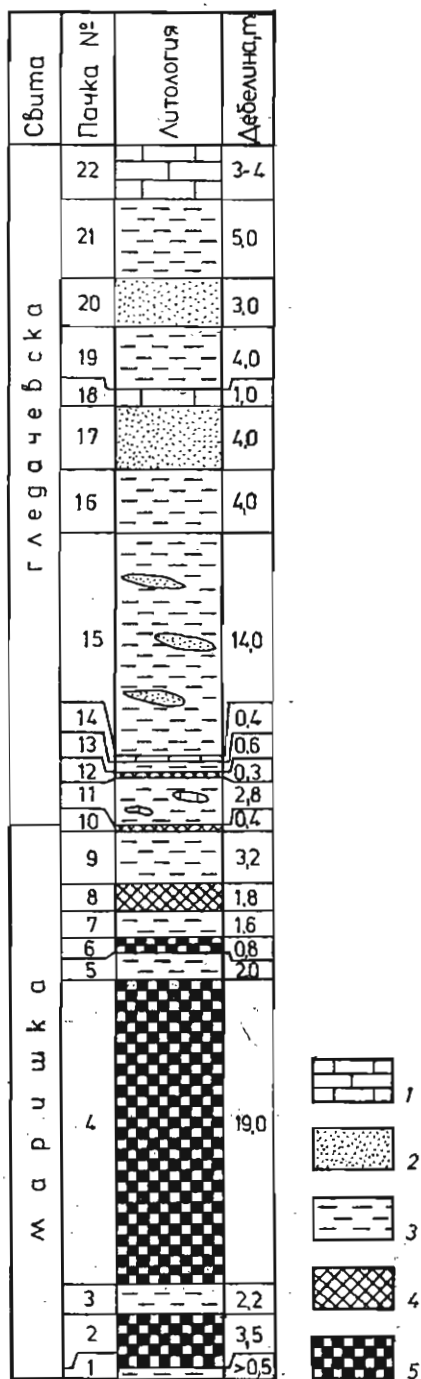
край р. Сазлийка и притоците на р. Очарица и доловете при с. Ген. Тошево и Голям манастир), в тях се наблюдават само най-горните варовици. Най-хубави разкрития се наблюдават в откритите рудници, но те непрекъснато се изменят в хода на експлоатацията.

Фиг. 1. Разкрита карта на Маришката и Гледачевската свита в Източномаришкия басейн (съставил Н. Не дя л ко в)

1 — Гледачевска свита; 2 — Маришка свита

В литолошко отношение Гледачевската свита се състои от глини, пясъци, пясъчници и варовици. Глините са преобладаващата компонента. Те са обикновено сивозелени до светлозелени, ясно, но грубо слоисти, плътни, често повече или по-малко пясъчливи. Пясъците и пясъчниците идват като лещи и изклиняващи прослойки сред глините. Те са сиви или жълтеникави, дребно- до едрозърнести, полимиктови, но с преобладание на кварцовите зърна. Често се наблюдава коса слоистост с градационна слоистост. Спойката на пясъчниците обикновено е глинесто-карбонатна, по-рядко — карбонатна и съвсем рядко — халцедонова. Варовиците идват като прослойки (общо 6—7 в целия профил), чиято дебелина и издържаност се увеличава от долу на горе, като най-постоянна и най-мощна (6—10 m) е последната. Варовиците са белезникави до жълтеникави, от чисти до пясъчливи (последните образуват преход към пясъчниците). Те са шуплести с кухни на изсъх-

Фиг. 2. Профил в западния шкарп на рудник „Трояново-Север“
 1 — варовици; 2 — пясъци; 3 — сиви и зелени глини и алевроитни глини; 4 — черни глини и нечисти въглища; 5 — лигнитни въглища

ване, вторично запълнени с калцит-арагонитни кристали, често се срещат и ядчести разновидности.

Гледачевската свита е образувана в доста голям, но неособено дълбок пресноводен басейн, като пестъчливите прослойки са резултат на придънни течения или мътни потоци, а варовитите — на периодични засушавания. Подробната реконструкция на условията на седиментация ще бъде обект на отделна статия.

Гледачевската свита идва с преход над Маришката. Литоложки критерий при разграничаването им е изчезването на прослойките въглища и черни глини (свойствени на горната част на Маришката свита) и главно появата на макар и тънки прослойки варовици (свойствени на Гледачевската свита). Понякога (както в разреза по западния шарп на рудник „Трояново-Север“) се наблюдава няколко метра преход, където сред зеленикавите глини се наблюдават прослойки както от черни глини, така и от варовици (фиг. 2).

Гледачевската свита се припокрива конкордантно, но без преход от задругата на дисперсните глини, а най-често от кватернер. Общата дебелина на свитата достига до 85 m, но най-често е 50—60 m.

Фауна и възраст. Фауната, намерена в Гледачевската свита, е оскъдна. При първото опробване на варовиците от стратотипа на Гледачевската свита в една проба се попадна на единични средносарматски бракични фораминифери и остракоди. При повторните опробвания обаче не се срещнаха подобни, а само пресноводни остракоди от родовете *Candona* и *Darwinula*. Освен в стратотипа подобни пресноводни остракоди бяха намерени и в горните части на профила в рудник „Трояново-Север“ в най-горните варовици при с. Ген. Тошево. Като се вземат пред вид всички данни, най-вероятно е единичните средносарматски микрофосили да са резултат от случайно лабораторно замърсяване на пробата, поради което те не могат да служат като основание за определяне на възраст (определянето и анализът на микрофауната са извършени от С. т. Д а р а к ч и е в а).

От моллюсковата фауна от пачка 20 на справочния разрез (фиг. 2) най-тясно вертикално разпространение има *Brotia escheri* (B r o g n i a g t), която е известна от пресноводни седименти със средно- и горномiocенска възраст. Като се има пред вид, че през меотско и понтско време климатът на Южна България е бил влажен (Д р а г о м а н о в и др., 1981), а Гледачевската свита е образувана при засушливи условия, то възрастта ѝ е вероятно средномiocенска или сарматска, най-вероятно сарматска. Да се надяваме, че палинологичките изследвания, които се провеждат в момента, или някоя нова находка на фауна ще позволят да се уточни възрастта на Гледачевската и на подстилящата я Маришка свита в Източномаришкия басейн.

Задруга на дисперсните глини

Върху горната варовита пачка на Гледачевската свита нормално, но без преход (а на места и с размив) залягат белезникави и жълтеникави до жълтокафяви финозърнести дисперсни глини до алевритни глини, често с железноманганови зърна и повлекла. Те са имали широко разпространение, но са силно денудирани и запазени само по билата. Поради силната опочвеност на билата глините не се наблюдават на естествени разкрития, а само в откритите рудници и сондажи и нанасянето им на карта е трудно. Дебелината им нараства от изток на запад от 2—3 до 15—25 m западно от с. Българи.

В дисперсните глини в рудник „Трояново-Север“ бяха намерени от Н. Недялков останки от бозайник, определен от И. Николов като *Zygodon borsoni* Н а у s. Съгласно новите данни този вид е плиоценски (дак-романски) и позволява да се приеме, подобна възраст за задругата.

Дисперсните и алевитните глини са близки до една от литоложките разновидности (фините пролувиални глини) на Ахматовската свита (Д р а г о м а н о в и др., 1981). Бъдещите проучвания западно от р. Сазлийка ще позволят да се реши въпросът, съществува ли връзка между Ахматовската свита в Хасковско (Д р а г о м а н о в и др., 1984) и задругата на дисперсните глини от Маришкия басейн или не. В случай, че такава връзка се установи, то задругата на дисперсните глини ще бъде отнесена към Ахматовската свита.

Л и т е р а т у р а

- Д р а г о м а н о в, Л., Г. Ангелов, И. Николов, Е. Коюмджиева, И. Комогорова. 1984. Неогенът в Хасковско. — *Палеонт., стратигр., литол.*, 20 (под печат).
- Д р а г о м а н о в, Л., В. Казариннов, Е. Коюмджиева, И. Николов, Е. Енчев, Х. Христов. 1981. Палеогеография на неогена от Пазарджишко и Пловдивско. — *Палеонт., стратигр., литол.*, 14, 65—75.
- З л а т а р с к и, Г. 1927. *Геологията на България*. Унив. библ., 65, София. 266 с.
- К а м е н о в, Б., Г. Панов. 1976. Геоложката връзка между въглищните пластове от Марица-Запад и Марица-Изток в Маришкия басейн. — *Нефтена и възл. геол.*, 4, 60—71.
- К о н я р о в, Г. 1932. *Кафявите въглища в България*. Държавни мини, Перник. 303 с.
- Н е д я л к о в, Н. 1979. Източномаришкият лигнитен басейн — миннегеоложки условия, качествена характеристика и особености на находището. — *Въглища*, 9, 8—12.

(Постъпила на 12. VII. 1983 г.)